

— Ժողովոյն դահլերէցը Պր. Տիւրկէն հասարակապետութեան գոհարիցուն փոխանորդ. Պր. Պոլշէ տըր Եւթովին մէկ իրամոկը կարգաց, որով ժողովոյն կը ծանուցանէր իմէ անբովմեան խորհրդեան անդամը Պր. Մարգարէ մեռած է, ուստի եւ ժողովոյն անդաւոր, որ անոր տեղը նոր անդամ մ'ընտրէ: Եւստի վրայ իմէ մը Ժամանակ անցնելէն ետքը ներքին գործոց պաշտօնէին քննէ ելաւ: Աստաւարութեան, լրագ, նորէն ապստամբեանմը ու անկեղծութեանմը առ նիւթիս վրայ իր ծանուցումը կը կրկնէ: Եւեք յայտնի խտեւելու համար, Պր. Տէմարին առաջարկութիւնն առ է, որ հասարակապետութեան դահլերցուն ընտրութիւն ընել հարկ ըլլայ նէ, առ ընտրութիւնը սահմանադրութեան օրինացը համահունչ տնայնպիսի տոմսակներով ըլլայ, որոնցմով հիմախաւս տոմսն գորութիւն ունեցող օրինաց համահայն ապագային ժողովոյն դատաւանդները կ'ընտրուին: Եւրկեւտ աստարտ խիւղի կը ձանձույ որ իմէ զահլերցուն եւ իմէ պատգամաւորաց ընտրութեան մէկ օրէնք միայն կայ, եւ որովհետեւ, կ'առաջարկութեան կարծիքն ալ Պր. Տէմարին առաջարկութեանը համահայն է, անոր համար առ առաջարկութեան վրայ մտածելու դեմ չիցներ, իմէպէտեւ անդաւոր ու անելորդ ալ սեղեղու ըլլայ: — Ժողովոյն շատաւոր մասն առաջաւակութեան շատ զոհ եղաւ, եւ աս'նի խի վրայ

գաւոր տեղերը կը պտուտին: ասոնց գործունէութեամբ կը յաւանգորդուին որ նոյն գաւառներուն մէջ ապահովութիւնն ու բարեկարգութիւնը նորէն կը հաստատուի:

ՍԵՆՏԵՆԸ ՈՒ ՆԵՆԱՊՈԼԻՍ

ՆԵՆԱՊՈԼԻՍ, Մարտի 11: Իրենց կէսօրէն հոգիւր ժամը (կին Սալեռնոյի իշխանը՝ որ թաղապետին հօրն էր) սուրբ կրօնին վերջին խորհուրդներն ընդունելով՝ վախճանեցաւ: Աս իշխանն Աւստրիայի փրոնտիէրս կայսեր արջկան հետ կարգուած էր, ու մէկ ամբիկ մ'ունեցաւ, որն որ Օմպի գգպին ամուսինն է:

— Իշխու, որ շարունակ սաստիկ անձրեւ քաղով՝ յորք Մարտի 12ին ու 13ին Բալթիկի քաղաքը վարահարի կըրպով ողբէր ու շատ մեամներ առաւ:

ՀԵՒՈՒԵՏԻԱ

ՊԵՐՏ, Մարտի 23: Քրայագործը դարձեալ շփութութիւն մը ծագեցաւ, որն որ շատերն ահա դողաւ, մէջ ձգեց, բայց շուտով խաղաղացաւ: Երէկ առաւ, Պեռնի մէջ Խրայագործին կողմէն լինողանութեամբ ձայներ լսուեցան: Իրիկուան իրօք ալ լուրեր եկան որ դեղադիրներու աղաքատեղութիւն մը կ'երէ: Նոյն օրը տնտեսական օր էր, եւ ապրտաւիներն որոնց հոգին ու վիճակըրը Գարդարտ ըստած մէկն էր, առաւանց կանուխ անյայտ եղանակաւ՝ ստանալաւ մէկ լոն ծախսող գիւղացիներուն հետ՝ հրացաններն դեղադիր գլխաւորութեամբ, առիկ ծածկելով՝ բուզալ կը մտնէ, զինանոցի մը դուռը կը կտրեն ու երկու խիզախութիւն կ'առնուն: Ընտելացեալ ազգային պահապան զօրքը ղեկի կանուխացաւ, եւ կառավարութեան պարտին առջիւր ժողովեցաւ: Աոնք իրկայն ժամանակ լսան մը չլործեցին, բայց իրքոր իմացան որ տնտեսական եկող գեղացիներն ու որ աղաքատեղներուն հետ միաբանելու է եւ անոնք միայն 70 հոգի են եղբր, դարեւաւ սկսան: Արտառուներն ու աշխարակ մը քաշուելով՝ խիզախութեամբ զօրքին վրայ կ'ընեն: Ազգային զօրքը 2 հոգի կորսնցնուց, իսկ դեղադիրներն 8 հոգի խնայն, մեծածններէն ոմանք փախան, ոմանք ալ բռնուեցան, եւ առ վերջիններուն մէջն է նաեւ Գարդարտ: Ընտելացեալ տնտեսական դադրեցաւ ու կառուծաւոր գեղացիները դուրս հանուեցան: Բայց երբոր անանցմէ ոմանք քաղքին գլխաւորուն պահապաններուն վրայ հրացան պարպեցին, անմիջապէս դռները կոտորեցան, եւ ամենեւին մէկը դուրս թող չառին, քաղքին մէջն ալ ուղարկան միմեկ հրատարակեցաւ: Շատ վեղալիներ լսանալուցան: Ժամը 11/2ին ամէն բան հանգարտած էր: Վերջին լուրերուն նայելով հիմա պաշարման վիճակն ալ վերցուած է:

ՈՒՍՈՒՍՆԵՆԱՊՈԼԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Նախախառն վարժարան կ'ապանդանապալայ:

[Թ]: որ ազգի մը տղայ ընդհանրապէս աղէկ կրթութիւն ստանալու եւ հարկաւոր բան է նէ, քուհանայական բարձր ուստիւնով որոնեալ անձանց՝ պղծակազ պատշաճ կրթութիւն ընդունելով՝ կրկին օգտակարութիւն եւ հարկաւորութիւն ունին: Վասն զի ասով տղան ընդհանրութեան մէջ կ'առնական եւ բարոյական աղէկ կրթութիւնն ու ճշմարիտ գիտութիւն տարածուելու հիմ կը դրուի եւ իրեն ինքնապէս հասարակապէս կրթիչներ եւ ռուսացիներ կը պատրաստուին: Աս պատճառով որքէն տղերն անուս մէջ մտնական քահանայից համար եղած հիմնարկութիւններն վատ ասանկ քահանայացուաց համար ալ ազգային վարժարանի մը կ'ապանդանութիւնը շատ անգամ լինէ կը օգտուէր եւ պատիւով հիմնարկութեան մը կը փախուցէր: Երբ առ կարգութիւնն ու փախուցը լինելու վախճանուած ամենապատիւ Գեւրայ: Հասունեան Նախագահ Եղիսիպոսապետը կ'անգնէր կոտորակողապալայ Պէյօղլու թաղին մէջ առ Նախագահական հրահանգ ու քարտիկըր ժողովարանը՝ որն որ Գլխաւոր առաքելոյ Պետրոսի եւ Պօղոսի անուան ու պարտաւորութեան նուիրեալ է, եւ որուն կառավարութիւնն ասունեան Վիճոքը գտնուող Գլխաւոր Նախագահական տեսչութեան ասկ պիտ'որ ըլլայ:

Հիշելու վարժարանն անցեալ ամսին 16ին Ռեծ հանգիստի բացուեցաւ յառաքելապետութեան Գեւրայ Պատրիարքին եւ ազգիս մեծամեծներուն ու բազմութիւն քահանայից եւ ժողովուրդեան: Հանգեցը կատարող Գեւրայ, Նախագահը վեղցիկն էր, հանգիստութեան յարմար ճառով մը տղայ կրթութեան եւ ուսման ինչպիսի օգտակար ու հարկաւոր ըլլալը ցուցայ, եւ հաստատեց որ կրթութիւնն եւ ռուսման անասուն կատարեալ կ'ըլլայ երբ որ կրօնական գիտութեան վրայ կը հիմնուի: Հանգեան ու վարժարանին օրհնութիւնը ընդունելու ետեւ՝ հրաւիրեցանքն աւանկ կողմ պտուտեցան եւ բոլոր կարգադրութեանց

ու շէնքին վայելչութեան վրայ շատ հաճեցան եւ ուրախացան:

Ինչպէս որ վարժարանին յայտարարութիւնն կը տեսնուի, մէջը պիտի կրթութիւն զխաւորաբար քահանայացու տղաք եւ երկրորդաբար ոչխարահան ուրիշ տղաք ալ: Հոս, կ'ըսէ յայտարարութիւնը, քրիստոնէական եւ ազգային կրթութեան ետեւ պիտի առաջ պիտի սորոքեցուի մեր հայերէն մայրենի լեզուն, որն որ բոլոր ռուսմանցն ալ հիմնական լեզուն պիտ'որ ըլլայ, միանգամայն վարժարանին մէջ հայերէն պիտի խօսուի: Վերջին շատ պատշաճաւոր բան է, որովհետեւ վերջին տարիւր, գիտութիւններն ալ կարեւր եղածին շարի հայերէնի վերջին ըլլալով՝ թէ՛ աւելի դիւրաւ, հիմնովին եւ քիչ ժամանակ կարգադրելով կրնան ստանալ, եւ ինչ իրենց մաքին ու ձեռքին պիտաւոր պարզաբար նոյն հայերէն լեզուն ըլլալով՝ իրենց գիտութեան գեղեցիկ պտուղները մէկալ ազգակիցներուն ալ կրնան մատնադրութեամբ աւանդել: Երկրորդ լեզուն է ինքերէնը, ասոնցմէ կ'արք կարգաւորուած քան իտալական, լատին, դասիկներն ու հելլեն լեզուներն ասին: Ինչ աղէկ ըստին միմեկին, բերման եւ ընդունալութեան համեմատ: Ասոնցմէ զատ՝ զանազան արտաքին գիտութեանց սկզբունք, բնագիտութիւն, արտադրութեան, ճարտարապետութիւն, երկրաչափութիւն ու թուարանութիւն, անշուշտ զանազան արտաքին գիտութեանց մէջ պարունակուած են նաեւ պատմութիւն, լուսնի երեւելի եւ հայկաւոր ճիւղերով ու աշխարհագրութիւն: Իսկ կղերական վիճակի որոշուածները վերը գրուած ռուսմաներէն իրենց հարկաւորները սորվելէն վաստ պիտ'որ աւելցընեն սուրբ հաւատաց, բարոյականի, եկեղեցական պատմութեան, սուրբ գրայ եւ անտիկան տաւառաւորութեան վերաբերեալ գիտութիւնները:

Արժարանին մէջ կրթութիւն տղոց մէկ մասը՝ թէ՛ եկեղեցական աստիճանի պաշտօններն ու թէ՛ ուրիշներն ներքին պիտ'որ ըլլան, այս ինքն գիշերցողին հոս պիտի բնակին, մէկ մասն ալ արտաքին, այս ինքն միմեկ գործները: Բայց հիմա Գեւրայ ամէն ալ միայն արտաքին պիտ'որ ըլլան: Իսկ ներքինները քիչ մը վերջ պիտ'որ առնուին: — Բահանացու տղոց ուսման հաստատութիւնը 10 տարի է, հոյիւրէն քերականութիւնն սկսեալ մինչեւ Առաջնաւորութեան բարձրագոյն գործը, բոլոր միջանկեալ գիտութիւններով եւ ուսմանը ներքով: Իսկ աշխարհական տղոց համար առ հասարակ ուսման որոշեալ ընթացք չիլոյ, հապա խրատանքիւր աշակերտին ընդունակութեան եւ իրենց պարագեղութեանց պիտի նայուի: — Մասնաւոր կ'ըստով տղոց կրթութեան ու կրօնական պաշտամանի փոխ տանելու, եւ վերակրթութիւն ընելու համար տառնալին փորձ եւ կիրթ քահանայք պրտած են: Արտաքին ուղի տեսական վճարելիքն է՝ կանխիկ 50 զուրու:

Ար յուսանք եւ կը բաղանք որ աս օգտակար ու հարկաւոր հիմնարկութիւնն որն որ պայսիսի կարգաւորութիւններով եւ փութով հաստատուեցաւ, եւ սկսաւ, նոյնպէս յառաջ երթնորով՝ պողարեր եւ տղերանշատ ըլլայ, որով ինչ ուսնապատիւ Հիմնարկին եւ գործակից ու նպաստամատուց ըլլալը ներքին եւ թէ՛ բոլոր տղային պատիւ, միմեկարութիւն եւ արտաքին կը պատճառէ:

ԱՌԵՆՏԻՆԱՊՈԼԻՍ

Սեւակի Կապիւն Ժամանակահատիկներ:

ՆԱԽԱՊ, մը տարիէ վեր է որ Օսմանեան կառավարութիւնը սկսաւ իր ընդարձակ երկիրներուն աւանկ կողմեր խիշոյի ու բազմաթիւ մարդիկն ու խաւեր, որպէս զի անոնց ձեռքով իւրաքանչիւր գաւառներուն ինչ վիճակի եւ հանգամանաց մէջ գտնուելը, հոս տեղերն աւելի ինչ բուն յառաջ բերելու յարմար ըլլալն ու վերջապէս ինչ միջոցներով նոյն կառավարութեան որպիսութիւնն աղէկընել կարելի ըլլալը տեղի ի տեղն իմենայ: Աս մարդիկները անլուրժեան ամէն կողմերը ընկնելով, փրտուեցին, մտածեցին եւ իրենց քննութեանց արդիւնքն ու կործակիւն կառավարութեան աղբիւր գրին:

Ինչն տեղեկութիւններն կառավարութիւնն սկսաւ զանազան տեղերու վրայ առանձին կերպով մը մտադրութիւն ընել, աղէկ տեսնելով որ ան տեղերէն տեղութեան ինչ մեծ ոգու ու իշխան: Բայց կրնայ բաւիլ որ բոլոր (սահմանն ընդարձակ տեղութեան մէջ չիլոյ քաղաք մը) որն որ պայսիսի տեղն կառութեանց պատճառ կ'ըսէ եւ կառավարութեան մտադրութեան ան առաջին իրեն ձգած ըլլայ, ինչպէս Սեւակի քաղաքը: Վերջին տեսնելը Անգղիա ալ նոյն քաղքին նաւահանգիստի վրայ մտադրութիւն կը ցուցնէ, եւ Ետեւ ետեւ երկու անգամ կան նաեւ նոյնապէս ջրապետական ընկերութիւններ

ըլին, որոնք անշուշտ շատ շնորհար կը հրատարական: Երբ ալ աս քաղաքի պայսիսի գիւղ մ'ունի, որ երկն աղէկ փոխ ռուսացաւոր ըլլայ, իր նաւահանգիստը՝ կրնայ աւելի նշանաւոր ըլլալ՝ քան թէ Սեւ ծովին բոլոր նաւահանգիստները մէկտեղ: Ան նաեւ որոնք Սեւ ծովին քան եւ առանձին Գաւառներ եղբրն Եղոյ նաւահանգիստներն Ասիայի ու Եւրոպայի վաճառքները կ'առնեն, հազիւ տարին երկու տեղամ նոյն ծառիւրութիւնը կրնան ընել, ուր որ նոյնպիսի ժամանակուան մէջ Սեւակի վեց անգամ կրնան երթալ գալ: Սեւ ծովին վրայ նաւարկած ատենին՝ խիտ շատ անգամ կը պատահի որ հակառակ հոգեւորն հետ պատեւրաղմբը հարկաւորն, որոնք նաեւ չեն խողար որ Զանապաղէտի նկատելն անոնց, Խաւաքի ջրերուն ցածութիւնը շատ անգամ՝ արդէն կ'ըլլայ, Գաւառին ուստին երբեմն զիրենք եղած տեղիներն երբ շարս ամիս անշարժ կենալու կը ստիպէ: Իսկ Սեւակի ամենեւին առանց արդէն քի տարւոյն ամէն Եղոյ նաւները կրնան գալ, եւ վեց անգամ գառնալով՝ շատ աւելի փաստակ կ'ունենան քան թէ մէկալ նաւահանգիստները, միանգամայն ու Սեւ ծովին գծաւորութիւններն եւ փանդիւրէն պիտ'որ ըլլան:

Թուագրութիւն: Կապիւնի հազարակցութեան միջոցներ կամ ճանապարհի տեղը է, որպէս զի ան բերքեւ հարստութիւնն որոնք կրնան յառաջ բերել եւ որոնցմով ստուգիւ բոլոր Եւրոպայի շուկաներ կրնան ըլլալ, վերջինեալ քաղաքը բերալ:

Շատ ժամանակ վեր Եւրոպացիք Սեւակի եւ կամ հաստատուած ու կրկնագործութեան եւ վաճառականութեան ծառիւրուն շատ աղէկացութիւն բրած են: Բայց անի օգուտ Եղոյ քաղքին եւ ծառիւրուն, երբ որ մետաքսագործութիւն սկսաւ եւ 25 մետրի մետաքսները հաստատուեցան, որով հաղաքներով ընտանիքներ որ յառաջ աղբուտութեանն ու ողորմելութեանն կ'աղղէին, հիմա պատահաւոր կ'ըստով ապրտաւորն կը հագան: Սեւակն նին հոս շատ զարմանալի կ'ըստով կ'ըսէ, եւ միմեկ աշխատելու մետաքսները որքան բաւական մտնող կը մտաւարարէ: Եւ յառաջ որ ինչ մը ետքը աս քաղքին մէջ յառաջ բերուած մետաքսը միջեւ 10 միլիոն զուրուէ համի:

Երբ ամ տարւան բոլոր վաճառահանութիւնը (exportation, գաւառ եղած տարւանք) գրեթէ 87,500,000 զուրուէ կը հասնի: Աս վաճառքներն միայն մետաքսից են 65 միլիոն կը հասնէ, ծխախոտը 5 միլիոն, բուրակը՝ գրեթէ 4 միլիոն, բուրդը՝ 1 1/2 միլիոն: Նոյն տեղում տարւան վաճառականութիւնը (importation, ներս բերուած վաճառք) շուրջ 45,000,000 կը հասնէ: Եւ վերջին գաղտնիքն ու տարազագործութեան (Manufacture) վաճառքը՝ 19 միլիոն, Կապիւնի վաղեմականութեան վաճառքը՝ 2 միլիոն, Կապիւնից՝ 1 միլիոնն աւելի ու Եւրոպայէն կ'ըստով տեղի: Բայց Սեւակի աւելի շահաւոր ու աւելի ընդարձակ վաճառականութիւն կ'ընէ Օսմանեան ահա ինքն ուրիշ գաւառներուն հետ: Անցած տարի չափաւոր երեւ ձեւրով եղած աս առաւտուրը 12,700,000 զուրուէ կը հասնէ, իսկ առաքատուոր նաւերով եղածը՝ 10,000,000 զուրուէ:

Սեւակի միայն մէկ մետաքսի բան մ'ունի, այսինքն՝ քաղքին մետքի ճանապարհ տեղեր կան, եւ կը կարծուի թէ բնակիչներուն մէջ երբեմն երբեմն պատահած անեղն ասիկ կը պատճառի: Հիմնական կառավարն յանձնարարական ժողովք մը գրաւ որ նոյն ճանիւները շրջընելու միջոց գտնէ եւ իր աղբիւր գնէ: Տարաւոր չիլոյ որ կառավարութիւնն ամէն կերպով աս բանին ձեռք կը բռնէ, որով եւ քիչ աստեղան մէջ քաղաքը նոյն միտաւար երեւութեանն ալ կ'աղատէ: Երբ:

ԲԵՐՈՅՆԱՊՈԼԻՍ ՎԵՊ

Աւաղակայ արք

Կամ

Անգլիէն իր Գաւառ Խաւիւրապիւն ԶԶ ԵՂԵՆԱՅ:

(Երաւանութիւն. 888 ԹԻՎ 3. 6. 9. 11 ու 12)

Չ. Սեւեղ Զար:

ԲԵՐՈՅՆԱՊՈԼԻՍ, Եղեւթի անտառին վրայէն նոր ծագած եւ օրն սկսելու վրայ էր: Հաղորտ դորձաւ տիրութիւն ըստ: Այս տեսողական բնութարանը թուարներ իրթանք: Բայց հարապարտեալ պատմականեց որ դեռ փորձեալ աղաւ չէր: Երբեմն լսելիքն որ, լուսն, քան հոգեւոյ աւաղաններու գունգ մը աստատու կ'ապաւտուէ: Զարմած տեսնելու գնդակ մը խիտ մոցաւներուն մէջէն անցնելով՝ կրնայ զմեզ դեմքի փոխի գեւ մէջ թշուաքն շտեմած: Եւսը համար պիտի որ ապահովագրի միջոց մը դռնէն:

Սեւ Ժալ Հոռոգան յանկարի կ'ունէ: Մտիկ բերք, հեռուէն ձիերու ըստմութեան ձայն մը լնը

